

ऋण काढून सण नको!

जगात दर्दोई कमी उत्पन्न असतानाही बचतीची सवय अंगी मुरलेले जे देश आहेत; त्यात भारत अग्रभागी आहे. सर्वसामान्य भारतीय माणूस उधळ्या वृतीचा किंवा हातात आलेला सगळा पैसा खर्चून टाकणारा नाही. तो चार पैसे मिळाले, तर त्यातला एक पैसा मार्गी राखायचा प्रयत्न करतो. त्याची ही सवयच मँको अर्थाकारणाला स्थैर देत असते.

गेल्या वर्षांचे जे आकडे प्रकाशित झाले होते, त्यानुसार सकल राष्ट्रीय उत्पादनाच्या म्हणजे जीडीपीच्या २९.८४ टक्के इतकी बचत भारत करीत होता. त्याचा हा क्रमांक जगात एकोणिसावा होता. मात्र, अनेक विकसित तसेच युरोपीय देश या निकषावर भारताच्या बरेच मागे होते. आता भारताची गेल्या आर्थिक वर्षांतील निव्वळ घसगुती बचत ५५ टक्क्यांनी घसरून ५.१ टक्केच झाल्याची आकडेवारी प्रकाशित झाली आहे. हा गेल्या पत्रास वर्षांतील नीचांक असल्याचेही म्हटले जाते. प्रचंड बचत करणारा भारतीय माणूस आणि भारतीय कुटुंबे अशी का वागत आहेत, हा अर्थशास्त्रज्ञांपुढचा एक प्रश्न ठरू शकता. त्याची उत्तरे शोधावी लागतील.

ही कमी झालेली बचत समजावून घेण्यासाठी आणखी दोन आकडेवाच्या पाहणे योग्य ठरेल. एकतर, एकवी बचतीसाठी वापरला जाणारा फार मोठा हिस्सा मालमतांच्या खेरदीसाठी खर्ची पडल्याचे आकडेवारी दाखवत आहे. ही एका परीने चांगली खुण आहे. स्थावर किंवा जंगम मालमतांची खेरदी ही एका प्रकारे गुंतवणूकच असते. गुंतवणूक ही बचतीशिवाय होऊ शकत नाही आणि तिचे पुन्हा रूपांतर बचतीमध्ये करणे शक्य असते. तेव्हा हा मुद्दा फार काळजीचा मानायचे कारण नाही. दुसरा मुद्दा मात्र काहीसा काळजी करण्याचा आहे. मागच्या आर्थिक वर्षात भारतीय कुटुंबांवर एकत्रितपणे ८.२ लाख कोटी रुपयांचा कर्जाचा डोंगर असल्याचे 'एसबीआय रिसर्च'चा अहवाल सांगतो. कर्ज हीमुद्दा गुंतवणूक असते आणि कर्जातून उत्था राहणाच्या उद्योगांमधून नवी धननिर्मिती होत असते. मात्र, ही कर्जे केवळ गृहोपयोगी किंवा चैनीच्या वस्तु घेण्यासाठी घेतली गेली तर ती फेडप्यासाठी निश्चित, खात्रीचे उत्तम असणे आवश्यक असते. तसे ते नसेल, तर या कर्जाचा बोजा कुटुंबांचे अर्थस्वास्थ्य विघडवू शकतो. तसे नेमक्या किंती कुटुंबांच्या बाबतीत झाले आहे, हेही स्पष्ट होणे आवश्यक आहे.

वरील कर्जबांधारीपणामध्ये एक कधीही सांगितली न जाणारी किंवा लपून राहणारी बाब आहे. काही काळापूर्वी एक आकडेवारी प्रकाशित झाली होती. तिच्यानसार दर भारतीयाचे सरासरी दरमहा उत्पन्न एक हजार ६६१ रुपये होते. त्याच काळात प्रत्येक भारतीयाचा दारुखरचा दरमहा सरासरी खर्च एक हजार ९३८ रुपये होता. याच काळात टेशातल्या मर्ति गज्जांगे अबकापी कृप उत्पन्न वाढलेले होते मात्र

दशातल्या सव राज्याच अबकारा कर उपनव वाढलच हात. मात्र, दारुवरच्या वाढत्या खर्चमुळे देशात गरीब कुटुंबांवरचा कर्जाचा भार वाढतो आहे. कर्जाचा वाढता भार, याचाच दुसरा अर्थं उणावत जाणारी

बचत. दारुरवर रोज अज्ञावधी रुपये खर्च करणारी लाखो गरीब कुटुंबे बचत न करता कर्जाच्या विळळ्यात सापडत आहेत. मात्र, या रोगाकडे एकही सरकार गंभीरपणे लक्ष देणार नाही, हे उघडच आहे. भारतीयांची बचत कमी होण्याचे आणयी एक महत्वाचे कारण सोप्या वाटणाऱ्या हप्त्यांवर होणारी प्रचंड खरेदी हेही असल्याचे उघड झाले आहे. पूर्वी आधी बचत करायची आणि नंतर जमेल तशी वस्तु विकत घ्यायची, अशी मध्यमवर्गीय तसेच मध्यममार्गी रीत होती. ती आता बरोबर उलटी झाली आहे. आधी खर्च करा आणि नंतर कमवा किंवा नंतर फेडा, या कर्ज आणि व्याजाधारित बाजार व्यवस्थेमुळे खिशातली निव्वळ बचत कमी होत चालली आहे. अशा प्रकारे होणारा खर्च सामान्य नागरिकांना कितपत महाग पडतो, याचा नेमका छिशेब अनेकदा मांडला जात नाही. या ताज्या पाहणीत घेरे आणि गृहोपयोगी वस्तूंच्या कर्जाचा आकडा ७.१ लाख कोटी रुपयांच्या घरात गेल्याचे दिसते आहे. यातील घरांची खरेदी ही एक प्रकारे गुंतवणूक मानत येते. गृहबांधणी उद्योगातून अर्थकरणाला अनेक प्रकारे चालनाही मिळत असते. मात्र, इतर कजी घेताना आपण चंगळवादी सापव्यात तर सापडत नाही ना, याचा विचार सर्वांनी करायला हवा. प्रत्येक उत्पादक आणि विक्रेता त्याचा माल विकायला बसलेलाच असतो. मात्र, आपला खिसा आणि आपली नेमकी गरज यांची संगंड प्रत्येकाला जागृत ग्राहकाच्या भूमिकेत शिरून घालता आली पाहिजे. ऋषी चार्वाकाने 'ऋणं कृत्वा धृतं पीबेत' असे म्हटल्याचे नोंदले गेले आहे. म्हणजे, कर्जे काढा आणि तूप प्या. थोडक्यात, कर्जे काढून हवी ती चैन करा. पण अशी चैन आधी बचत संपवेल आणि नंतर कर्जबाजारी करेल. यापेक्षा 'ऋण काढून सण करू नका' हा सल्ला अधिक महत्वाचा आहे. नव्या पाहणीचा तोच संदेश आहे.

भारतीय उद्घोग-व्यापारासाठी नवी कवाडे

‘भारत-मध्यपूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर’
 चीनच्या ‘बीआरआय’ उपक्रमाला समर्थ पर्याय
 ठरू शकतो. यात विस्तृत युरेशियन उपखंड
 दलणवळणाने जोडण्यासाठी रेल्वेमार्ग आणि सागारी
 मार्गाचा समावेश असेल. याच सुमारास सरकारने
 भारतीय कंपन्यांना ‘इटरनेशनल फायरनेञ्चियल
 सर्हिंग्सेस सेंटर’मधील एक्सचेंजवर सूचीबद्ध
 करण्याची परवानगी दिल्यामुळे देशांतर्गत कंपन्या
 जागतिक बाजारात पोहोचून चांगले मूल्यांकन
 मिळवू शकतील.

जी-२० परिषद राजकीयदृष्ट्या यशस्वी झाली असली तरी देशाच्चा दृष्टिकोनातून आर्थिकदृष्ट्याही अनेक गोष्टी साध्य झाल्या. भारत, पश्चिम आशिया आणि युरोप यांना जोडणारी दलणवळण मार्गिका यावेळी घोषित करण्यात आली. त्याला अधिकृतपणे 'भारत-मध्यपूर्व-युरोप इकॉनॉमिक कॉरिडॉर' असे म्हटले गेले. पधराव्या शतकापूर्वी आशिया, आफ्रिका आणि युरोप मसाल्यांच्या मार्गांनि जोडले गेले होते. नव्या मार्गिकिलाही 'एकविसाव्या शतकातील मसाल्यांचा मार्ग' असे संबोधन मिळाले आहे. चीनच्या 'बेल्ट अँड रोड इनशिएटिव्ह'ला समर्थ पर्याय म्हणून याकडे पाहिले जात आहे. या महत्वाकांक्षी प्रकल्पात युरेशियन उपखंडाच्या विस्तृत प्रदेशाला दलणवळणाने जोडण्यासाठी रेल्वेमार्ग आणि सागरी मार्गाचा समावेश असेल. या प्रक्रियेमध्ये डिजिटल संपर्क व्यवस्था सुधारण्याला

आणि ग्रीन हायड्रोजेनसारख्या ऊर्जा उत्पादनासंहार देशादेशांमधील व्यापाराला चालना मिळेह. त्यासाठी अरबी द्वीपकल्पातून रेल्वेमार्ग टाकला जाईल. पुढे या प्रस्तवित मार्गिकेची दोन्ही टोके भारत आणि युरोपमधील सागरी मार्गांना जोडण्याची कल्पना आहे. भारत, संयुक्त अरब अमिरात, सौदी अरेबिया, युरोपीय महासंघ, फ्रान्स, इटली, जर्मनी आणि अमेरिका यांच्यातील दलणवळण आणि पायाभूत सुविधांमधील सहकार्याच्या दृष्टीने हा पहिलाच ऐतिहासिक उपक्रम असेल.

हवामान बदलाऱ्या मुद्द्यावर जागतिक सहकार्य निर्माण करण्याचे काम आपण करू, असे ब्राह्मिलचे अध्यक्ष लुईज इन्सियो लुला दा सिल्वा

यांनी म्हटले आहे. आंतरराष्ट्रीय व्यापार-उद्योगात भारताची दखल घेतली जाणे हे सुलक्षणाच म्हटले पाहिजे. या कॉरिडॉरची घोषणा आता करण्यात आली असली, तरी त्यावर खुप अगोदरपासून काम सुरु होते. हा कॉरिडॉर केवळ व्यापारी उद्देशाने जाहीर करण्यात आलेला नाही. त्यामुळे आर्थिक एकात्मता आणि शाश्वत विकासाला चालना मिळाणार आहे. त्याला 'इंडिया मिडल ईस्ट इकॉनॉमिक कॉरिडॉर' (आयएमईसीसी) असे नाव देण्यात आले आहे. याच्या बांधनीमुळे 'जागतिक व्यापाराचा भूगोल' बदलून जाईल. हा शेकडो अब्ज डॉलर्सचा प्रकल्प आहे. चीनने २०१३ मध्ये कझाकिस्तानमध्ये 'बीआरआय' प्रकल्पाची घोषणा केली होती. पूर्व आशिया आणि युरोपला जोडणे हा त्याचा उद्देश होता. मसाल्यांच्या व्यापारासाठी युरोपला जाण्यासाठी भारत या मार्गाचा वापर करायचा. चीनचा 'बीआरआय' हा मार्ग पाकव्याप्त काश्मीरमधून जात असल्यामुळे भारताची सुरक्षितता धोक्यात येण्याची शक्यता आहे. अनेक देशांचा सहभाग असूनही 'बीआरआय' एकतर्फी आहे. त्यात चीन हा मुख्य गुंतवणूकदार आहे, तर इतर देशे प्राप्तकर्ते आहेत. या प्रकल्पाच्या माध्यमातून चीनने पाकिस्तान, श्रीलंका, केनिया, झांगिया, लाओस यांसारख्या गरीब देशांसाठी कर्जाचा सापाळा रचला आहे, जे कर्ज घेतात; परंतु फेड शक्त नाहीत.

पाकिस्तानने निर्माण केलेल्या अडथळ्यांमुळे भारत पश्चिम आशिया आणि युरोपसोबत आधिक कॉरिडॉर विकसित करू शकला नाही. या पार्श्वभूमीवर मोदी यांनी जाहीर केलेल्या नव्या कॉरिडॉरमध्ये सौदी अरेबिया, संयुक्त अरब अमिराती आणि युरोपियन संघाचा समावेश होतो. या देशांकडे गुंतवणुकीसाठी भरपूर पैसा आहे. दरम्यान, सौदी अरेबियाच्या चीन आणि रशियासोबतच्या वाढत्या संबंधांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी तसेच इस्यायल आणि सौदी अरेबियाला जवळ आणण्यासाठी अमेरिका या प्रकल्पाचा वापर करू शकते. या कॉरिडॉरमधून भारताला अधिक सामरिक फायदे मिळतील. चीनने 'चीन-पाकिस्तान इकॉनॉमिक कॉरिडॉर' (सीपीईसी) आणि 'बीआरआय'च्या माध्यमातून भारताला सामरिकदृष्ट्या घेरण्याचा

यत्न केला आहे. आता या कॉरिडॉरच्या निर्मीतीनंतर भारताला चीनच्या त्या वर्तुळातून बाहेर भडता येणार आहे. इंडिया मिडल ईस्ट इकानोमिक कॉरिडॉरच्या निर्मीतीनंतर भारत होमुऱ्ज सामुद्रधुनी, पुणेझ कालवा आणि बाब अल मंधब सामुद्रधुनीवर मुकपणे संचार करू शकेल. जगातील एक तृतीयांश तेल आणि वायूची निर्यात होमुऱ्ज सामुद्रधुनीतून गेते आणि भारताच्या इंधन सुरक्षेसाठी हा एक नेणार्याक मार्ग आहे. या प्रकल्पामुळे भारताचे भाराष्ट्र धोरण अधिक आक्रमक होईल.

दुसरीकडे, मार्च २०२३ नंतर परदेशी गुंतवणूकदारांनी भारतीय शेअर बाजारात पुढा एकदा गुंतवणूक करण्यास सुरवात केली आहे. शाशातील सकल राष्ट्रीय उत्पादनाचे वाढलेले आकडे प्राणी अमेरिकेच्या मध्यवर्ती अशा फेडरल रिझर्व्हने व्याजदराबाबत धारण केलेली सौम्यता यांचाही हा विरिणाम आहे. विदेशी पोर्टफोलिओ गुंतवणूकदार भापल्याकडे सातत्याने खेरेदी करत आहेत. सध्या वीन, दक्षिण कोरिया आणि तैवानच्या बाजारपेठील शेअर मूल्यांकन अतिशय आकर्षक आहे; परंतु भारतातीह इतरांना गुंतवणूक करावीशी वाटत आहे. भारतीय बाजारपेठ गुंतवणूक करण्याच्या सर्वात जास्त पोर्टफोलिओ असणाऱ्या गुंतवणूकदारांपैकी सिंगापूर हा देश आहे. सिंगापूरमधील खासगी मंस्था भारतीय भांडवली बाजारात आकर्षित भाल्या आहेतच; परंतु स्वतः सिंगापूर सरकारही अथल्या शेअर बाजारात हजारो कोटी रुपयांची गुंतवणूक करत असते. या पार्श्वभूमीवर, नंद्र मोदी सरकारने भारतीय कंपन्यांना अहमदाबादमधील इंटरनॅशनल फायरनॅशियल सर्विसेस सेंटर' (आयएफएससी) मधील एक्सचेंजवर सूचीबद्ध करण्याची परवानगी दिली आहे. त्यामुळे देशांतर्गत कंपन्या जागतिक बाजारात पोहोचू शकतील आणि यांचे चांगले मूल्यांकन होऊ शकेल.

मे २०२० मध्ये सरकारने प्रथमच भारतीय कंपन्यांना परदेश अधिकार क्षेत्रात थेट सूचीबद्ध करण्याची कल्पना मांडली होती. सुरवातीला भारतीय कंपन्यांना आयएफएससीवर सूचीबद्ध करण्याचा रस्ता मोकळा करून नंतर त्यांना सात किंवा आठ देशांमधील शेअर बाजारांमध्ये भापल्या कंपनीचे समभाग सूचीबद्ध करण्याची

परवानगी देण्याचा प्रस्ताव मांडण्यात आला होता. न्यूयॉर्क स्टॉक एक्सचेंज, नॅस्डॅक, लंडन स्टॉक एक्सचेंज तसेच हाँगकाँग, जपान, दक्षिण कोरिया, फ्रान्स, जर्मनी, स्विट्जर्लंड अणि कॅनडाच्या स्टॉक एक्सचेंजवर भारतीय कंपन्यांना आपले समभाग सूचीबद्ध करण्याचा प्रस्ताव दिला गेला होता. या सर्व देशांमधील मनी लांडरिंगविरोधी नियम कठोर आहेत. भारतातील काही बड्या कंपन्या मनी लांडरिंग कसे करतात, हे अलीकडील काळात वारंवार समोर आले आहे. त्या पार्श्वभूमीवर प्रस्तावित धोरण युनिकॉर्न किंवा एकूणच स्टार्टअप कंपन्यांसाठी वरदान ठरू शकते. कारण या कंपन्यांना भांडवलाची अधिक गरज असते. मात्र सदर योजनेला देशांतर्गत विरोध होऊ शकतो आणि यातून करचुकवेगिरी वाढेल, अशी शंकाही काहीजणांना वाटते. सध्याच्या नियमांप्रमाणे भारतीय कंपन्यांचे शेंअर ओव्हरसीज एक्सचेंजवर थेट सूचीबद्ध होऊ शकत नाहीत. त्यांना डिपॉजिटरी रिसीटूसच्या माध्यमातूनच परदेशी एक्सचेंजवर सूचीबद्ध होता येते.

इथ काहा बाबा लक्षात घ्यायला हव्यात. एखादी देशी कंपनी विदेशात सूचीबद्ध होते, तेहा तिच्यावरील सरकारी नियंत्रण कमी होण्याची शक्यता असते. भारतातील पैसा परदेशात न्यायचा आणि तिथे कागदोपत्री बोगस कंपन्या स्थापन करून पुन्हा भारतात आणायचा. काळ्या पैशाचे रूपांतर पांढऱ्या पैशात करायचे, हे उद्योग आपल्याकडे मोठ्या प्रमाणात चालतात. जगात टॅक्स हेवन असलेल्या देशांमध्ये हे उद्योग खूप चालतात. त्यामुळे नियंत्रण व्यवस्था चांगली असलेल्या देशांमध्ये कंपन्यांना थेट सूचीबद्ध करून भांडवल उभारण्यास परवानगी देण्याचा सरकारचा विचार होता; परंतु त्याबाबत आता अत्यंत धिम्या गतीने पावले टाकण्याचे केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सीतारामण यांनी ठरवलेले दिसते. त्यामुळे अगोदर आयएफएससीच्या मार्गाने गुंतवणूक करण्यास परवानगी द्यायची आणि नंतरच टप्प्याटप्प्याने देशी कंपन्यांना

मोकळा करून द्यायचा, असे
देसते.
- हेमंत देसाई: ज्येष्ठ पत्रकार

जागतिक पर्यटन दीवस

स्थळ पहायला मिळतात. आजहा लाखा विदशा पर्यटक भारतात यतात व पर्यटनाचा आनंद घेणांना दिसतात. पर्यटनस्थळे देशाला सुशोभित करतात व देशाच्या विकासाला हातभार लावण्याचे व चालना देण्याचे काम पर्यटनाच्या माध्यमातून नेहमी होत असते. भारतात लाखोच्या संख्येने विदेशी पर्यटक नेहमी येत असतात. कारण जगाच्या पाठीवर भारतातील पर्यटनस्थळे ऐतिहासिक, पुरातन, नार्मांकित व सुशोभित

શબ્દકોડે-૧૮૯

शब्दकोडे १८८ चे उत्तर

A crossword puzzle grid with black and white squares. The grid contains numbers from 1 to 99, indicating word lengths. The grid is mostly empty, with only a few words filled in.

४४. माझे ४५. इच्छा ४७. अभिप्राय ४९. हत्यारांची, सामानाची पिशवी बहुदा न्हाव्याकडील ५०. इटलीची राजधानी ५१. लोखंड (हिंदी) ५२. ओहोटीच्या विरुद्ध ५३. पाषणहढवी ५५. रसदार ५६. दुसऱ्याच्या मनातील भाव औळखाणारा ५७. हिंदुस्थान ५८. मौज ६०. कणसाचा

एक प्रकार ६१. नागपूरचे प्रसिद्ध फळ ६३. गाजावाजा
 ६४. तोटी ६६. खिडकीची काच ६७. यावर्षी ६८. नोकर
 ७१. आयुष्य ७५. पुरे! ७७. मादीच्या विरुद्ध ७८. धातूचा
 जात तापीक धम्पा

आडवे उत्तर

१.आर.आर.	पाटील	लोकसंख्या यामुळे पर्यटनस्थळांवर मोठ्या प्रमाणात विपरीत परिणाम होतो व याचा दुप्परिणाम पर्यटकांवर होत असतो.याला कुठेतरी रोखण्याची गरज आहे.याकरिता संपूर्ण जगाने विचार मंथन करण्याची गरज आहे.जगातील वाढत्या तापमानामुळे मोठोठी ग्लेशीअर वितलत आहे.यामुळे पर्यटनावर, पर्यटकांवर आणि निसर्गावर विपरीत परिणाम होताना दिसतो.आज भारतातील व जगातील सर्वांत मोठे पर्यटनस्थळ म्हणून गुजरात मधील नर्मदा नदीच्या काठावर लोहपुरुष सरदार वळूभाई पटेल यांचा स्टॅच्यू आँफ युनिटी भव्य पुतळा उभारण्यात आला आहे.या व्यतिरिक्त भारतात इतकी पर्यटनस्थळे आहेत की त्यांची तुलना करने कठीण आहे.भारतात गडकिल्ले, पुरातन भव्य मंदिरे, अंजांठा वैरुल सारख्या लेण्या, बौद्धगया, कुतुबमिनार, ताजमहाल इत्यादी अनेक ऐतिहासिक ठिकांचे पर्यटनाच्या बाबतीत प्रसीद्ध आहे.आज जगाच्या दृश्यकोणातुन विचार केला तर संपूर्ण भारतच पर्यटन स्थळाचा केंद्र बिंदू आहे.भारतात पर्यटन स्थळी देव-दानव,ऋषि-मुनी,साधु-संत, वेषभूषा, पुजापूर्दती, भारतीय संस्कृती, विविध भाषा, थोरमहात्म्यांचा व क्रातीकारकांचा इतिहास अशा अनेक वेगवेगळ्या पद्धती, मनोरंजनात्मक, साहित्य, पौराणिक कथा, इतिहास व संस्कृतीचे दर्शन भारतातील पर्यटन स्थळी पहायला मिळते व पर्यटकांचे मन मोहून जाते. भारतात अनेक धर्मांचे व पंथाचे लोक रहात असल्यामुळे याटिकाणी वेगवेगळ्या पद्धतीची पर्यटनस्थळे भाषा सुध्दा पहायला मिळते.भारतातील खान-पानाच्या पद्धतीचा विदेशी पर्यटक मोठ्या आनंदाने स्वाद घेतात. भारतातील इतिहास आहे की एकठ्या महाराष्ट्रात ३१७ गडकिल्ले आहेत यातील फक्त ९६ गडकिल्ले पर्यटनस्थळे आहेत.परंतु आजही २२१ गडकिल्ले पर्यटनाची व पर्यटकांची प्रतिक्षा करीत आहे.यावर महाराष्ट्र सरकारने विचार करून संपूर्ण गडकिल्ले हेरिटेज, लग्रसमारंभ, मनोरंजनात्मक कार्यक्रम याकरिता भाडे तत्वावर देवु नये.यामुळे पर्यटनस्थळांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होऊ शकते.याला नाकारता येत नाही.सरकारने स्वतःचे फैशे खर्च करून पर्यटनासाठी सुशोभित केले पाहिजे.यातच महाराष्ट्राचा फायदा आहे.यामुळे भारतातील पर्यटनामध्ये महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक लागेल.कारण महाराष्ट्राचा इतिहास अजरामर आहे.भारतात आजही औरंगाबादला (संभाजीनगरला)पर्यटनस्थळांमध्ये महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक लागेल.कारण महाराष्ट्राचा इतिहास अजरामर आहे.भारतात आजही पर्यटकांमध्ये उत्साहाचे वातावरण निर्माण होते.आज संपूर्ण विश्रेवाला पर्यटन वाढवण्यासाठी सामरे येण्याची गरज आहे.यामुळे जगात प्रदूषणमुऱ्ऱ वातावरण निर्माण होईल,प्रत्येक देशात मित्रता वाढेल,
६.फौजीदार	१.तंगडी	११.क्षत
१२.हारजीत	१४.सनगर	१६.घण
१७.विलोभीय	१९.नस	२१.मज
२४.टर	२५.तन	२७.स्मराट
२९.दामोदर	३१.धाक	३२.बदन
३३.खरवर	३५.सराईत	३७.जयद्रथ
३९.लाभ	४०.खर्व	४१.शरम
४३.स्वावन	४५.नागर	४६.राबता
४८.वहाण	४९.लवकुश	५१.चर
५३.सजन	५४.गदा	५५.भारवाहक
५७.कस	५९.जबाबदारी	
६१.पसरणी	६२.जलतरण	६४.पात
६५.घर	६६.मतदार	६८.आयकर
६९.पळुपुटा	७०.घरदाज	
७२.माहितगार	७५.पदर	७७.रास
७९.शीरा	८०.वतनदार	८१.गेला
बाजार		
उभे उत्तर		
१.रक्षण	३.आत	४.पाणलोट
५.लहानी	६.फौजी	७.जतन
८.रस	९.तंग	१०.गरम
१५.नजरानजर	१६.धनदाट	
१८.भरधाव	२०.सरबत	
२२.जनपथ	२३.उदरभरण	
२६.नवरा	२८.मद	३०.खव
३४.खवालदारी	३५.सर्वनाश	
३६.ईश्वरचरणी	३८.यमराज	
४१.शक्य	४२.नवरोज	४४.नव
४७.बनकर	५०.कुरापत	
५२.रवा	५३.सकल	५४.गदाधर
५५.भारतीय	५६.हजर	५८.सणवार
६०.बाबत	६३.तजवीज	
६४.पातळ	६५.घरधर	६६.मध्यम
६७.दानत	६८.आटा	६९.परत
७१.दादला	७३.हिरा	७४.गाव
७६.द्या	७७.राजा	७८.सर

दैनिक

लक्ष्मी महाराष्ट्र

५

बुधवार, दि. २७ सप्टेंबर २०२३

राज्यातील सत्तांतरावर देखाव्यातून भाष्य

धुळेकर नागरिकांचा उस्फुर्त प्रतिसाद

धुळे
| शहरातील भगवा चौक गणेश मंडळ आयोजित गलीच्छ राजकारण आणि बोलघेडग्या योजनांचा भांडाफोड सजीव देखाव्यास धुळेकर नागरिकांचा उस्फुर्त प्रतिसाद मिळत आहे. देखावा संपन्नानंतर रवी बिवाल डान्स मुप्रसाठी टाळ्यांचा कडकडाट देखील होतो आहे. भगवा चौक गणेश मंडळ गलीच्छ राजकारण ब बोलघेडग्या योजनांचा भांडाफोड सजीव देखाव्याचे उद्घाटन ज्यांनी पहिल्यांदा भगवा चौक गणपती बसवला होता विजय(पिटू)गोरे, गणेश मंडळ अध्यक्ष मनोज गवली, खजिनदार प्रविण मूर्तडकर, दीपक गोरे, आप्पा भडागे, दत्तात्रेय गोरे, मनोज भाऊ धात्रक, बाळूभाऊ पाटील, सलीम भगवा यांच्या हस्ते संपन्न झाले. यावेळी आयोजक एड.पंकज गोरे, उपाध्यक्ष बंटी गोरे, दर्शन चौधरी, धनंजय दीक्षित, सागर गोरे, ज्ञानेश्वर देवरे, जयवंत गोरे, गोकुल येलमारे, आशु भडागे, भावेश अहिराब, सोनू मुर्तडक, सौरभ जवराळ, प्रेम सोनार, मयूर सोंजे, अक्षय लाड, योगेश वाघ, संकेत पाचपुते, नवन शाह, सिद्धार्थ गोरे, विक्की गर्ग, विष्णु प्रजापत, मयूर कुलकर्णी, सागर मोरे, सिद्धर्थ गोरे, दर्शन कंबायत, सिद्धर्थ नंदकुमार गोरे, सागर भडागे, पवन खांडरे, आशीष गोरे, प्रेम वारडे, अमाल रणमळे, रवी बिवाल डान्स ग्रुप यांच्यासह भगवा चौक पदाधिकारी सर्व सदस्य उपस्थित होते.

संकलन : दिपक वाघ

दैनिक

लक्ष्मी महाराष्ट्र

बुधवार, दि. २७ सप्टेंबर २०२३

६

सोनगीर परिसरातील गणेश दर्शन

विलोभनीय गणेश मुर्ती आणि देखावे पाहण्यासाठी नागरिकांची गर्दी

नवयुवक गणेश मित्र मंडळ

वीर भगत सिंह मित्र मंडळ

विश्वकर्मा गणेश मित्र मंडळ

जय बजरंग गणेश मित्र मंडळ

पाटील समाज गणेश मित्र मंडळ

अहिल्याबाई होळकर गणेश मित्र मंडळ

शबरी माता गणेश मित्र मंडळ

वीर एकलव्य गणेश मित्र मंडळ

मोरया गणेश मित्र मंडळ

संकलन : रोशन जैन सोनगीर